

Problems in Accounting for Borrowing Costs in Accordance with the IAS 23

Miloš Tumpach¹, Zuzana Kubaščíková²

^{1, 2} University of Economics in Bratislava
Faculty of Economic Informatics, Department of Accounting and Auditing
Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava, Slovakia
E-mail: milos.tumpach@euba.sk, zuzana.kubascikova@euba.sk

Abstract: In order to provide faithful presentation of the financial situation and performance of a company, its financial statements have to provide fair description of the borrowing costs incurred during the accounting period as well. The article is focused on the IAS 23 as the inspiration for the national accounting regulations in Slovakia (NARS) for accounting for borrowing costs incurred during the acquisitions of qualified assets. In doing so, we had to discover any deficiencies in NARS and superimpose the related requirements of the IAS 23 on them. Though IAS 23 provides less space for biases and manipulations than national accounting statutes in almost all of related areas, the guidance for calculation general (rather than specific) borrowing costs to be capitalized is far from being perfect.

Keywords: borrowing costs, IFRS, costs, expenses

JEL codes: M41

1 Súčasný stav – úvod do problematiky

Častou výhradou (nielen) odbornej verejnosti voči medzinárodným štandardom IFRS je to, že pomerne veľký priestor prenechávajú uplatňovaniu úsudkov či úvah tým, ktorí účtovnú závierku zostavujú. Hoci je táto výhrada vcelku pochopiteľná, nie je celkom spravodlivá. Totiž, žiaden súbor účtovných predpisov nie je natoľko komplexný, aby sám o sebe poskytol návod na dokonalé zobrazenie ekonomickej podstaty každej transakcie, ktorá sa môže v prostredí účtovnej jednotky vyskytnúť. Nie je tomu inak ani v prípade účtovného zobrazenia *nákladov na financovanie*. Napriek tomu, že v porovnaní s národnou účtovnou legislatívou venujú tejto problematike IFRS neporovnateľne väčšiu pozornosť, ani ich prístup nie je úplne bez nedostatkov. (Juhászova a Domaracká, 2015)

Pred tým, ako sa budeme venovať nedostatkom IFRS v tejto oblasti, by však bolo vhodné spomenúť ekonomickú podstatu tohto problému. V prvom rade, *spôsob účtovného zobrazenia nákladov na financovanie* môže ovplyvniť výsledok hospodárenia a niektoré z neho odvodené ukazovatele, čo má zase vplyv na reálne ekonomické rozhodovanie zainteresovaných strán, vrátane manažmentu podniku. Práve variantnosť účtovného zobrazenia v tejto oblasti viedla k vytvoreniu ukazovateľov typu EBIT, ktoré sú voči jej nepriaznivým vplyvom odolné. Účtovnú podstatu problematiky nákladov na financovanie môžeme ďalej vnímať prostredníctvom odpovedí na dve otázky. Prvou je, kedy vôbec môžeme hovoriť o *nákladoch na financovanie*, druhá sa týka toho, či a za akých okolností sa tieto náklady *nesmú, môžu alebo musia aktivovať*. Aby to nebolo také jednoduché, na rozdiel od nemeckého či anglického jazyka sa v slovenskom jazyku nerozlišuje termín *náklady* (v zmysle sumy vynaloženej za nejakým účelom) od termínu ktorý je rigorózne vymedzený v účtovných predpisoch a má rovnaký názov.

Za *náklad* sa v prípade podnikov všeobecne považuje úbytok bohatstva, teda zníženie potenciálu priniesť majiteľom podniku peňažné prostriedky (v porovnaní so situáciou, kým tieto náklady nenastali). K úbytku bohatstva však dochádza vo väčšine prípadov práve pre to, aby došlo následne k jeho zvýšeniu (vyjadrenému vo forme výnosov). Celkom logické by bolo tieto udalosti spojiť a vykázať spoločne iba ich výsledný rozdiel. S ohľadom na neistotu tohto zvýšenia a aj s ohľadom na to, že dané skutočnosti môžu nastať v rôznych účtovných obdobiach, sa však toto vykazovanie deje trochu komplikovanejšie. V prípade *druhového členenia nákladov* (Baštinová a Kareš, 2002) sa najprv uzná zníženie výsledku hospodárenia a následne sa čaká na to, či toto zníženie viedlo k nejakým hmotným či nehmotným výsledkom (napríklad zásobám vlastnej výroby), ktoré buď už *prispeli*

ku zvýšeniu bohatstva, alebo sa dá s *vysokou mierou pravdepodobnosti spoľahlivo* určiť, že k tomuto zvýšeniu povedie. Následne sa, v závislosti od teoretickej koncepcie účtovných predpisov (Šlosárová a Blahušiaková, 2017) buď vykážu výnosy alebo sa znížia náklady. Hoci majú tieto postupy odlišný dosah na ukazovatele rentability nákladov a výnosov (pri prvom sa zvyšujú obraty výnosov, pri druhom sa znižujú obraty nákladov), platí, že v oboch prípadoch je úhrnným výsledkom neutrálny vplyv na bohatstvo podniku. (Oriskoová a Pakšiová, 2018). Znamená to, že za náklady je v prípade *druhového členenia* považované nielen také zníženia bohatstva, pri ktorých je zrejmé že ide zmenu kde sa následný prírastok bohatstva neočakáva alebo sa nedá oceniť ale aj také, u ktorých nie je tento predpoklad naplnený iba dočasne. V prípade *účelového členenia* sa postupuje opačne, sumy vynaložené na budúce úžitky sa aktivujú okamžite a o nákladoch sa účtuje až v prípade, že tieto úžitky neboli k súvahovému dňu potvrdené. To vedie ak rozlišovaniu anglických výrazov *expenses* (to sú tie náklady patriace u ktorých nie sú dostatočne preukázané súčasné alebo budúce úžitky) a *costs* (náklady kde úžitky neboli spochybnené). (Huang, 2006)

Náklady na financovanie sú osobitnou skupinou nákladov, ktoré sú vyvolané nedostatkom vlastných zdrojov a z nej vyplývajúcej nutnosťou zabezpečiť financovanie obstarania majetku z externého prostredia. Pretože medzi touto skupinou a majetkom (ktorý má potenciál zvyšovať bohatstvo) existuje účelový vzťah, ide o náklady, ktorých vplyv na výsledok hospodárenia sa má reálne prejavíť až v čase jeho realizácie (preto sa v angličtine používa výraz „*borrowing costs*“). (Wei, 2012) Splnenie tejto požiadavky v účtovníctve si však vyžaduje zohľadnenie uvedenej ekonomickej podstaty a súčasne aj vymedzenie toho, o ktoré náklady, aký majetok a akú fázu existencie majetku v podniku ide – čím sa opäť dostávame k našim úvodným otázkam. V Slovenskej republike uvádzajú národné účtovné predpisy (reprezentované *Opatrením Ministerstva financií Slovenskej republiky zo 16. decembra 2002 č. 23054/2002-92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva*, ďalej len OPÚ) pravidlá pre zákazkovú výrobu, zásoby a dlhodobý nefinančný majetok. V súlade s § 30, ods. 1, písmeno i) OPÚ sú úroky súčasťou priamych nákladov pri účtovaní o zákazkovej výrobe. Podľa § 14, ods. 1 sa naopak úroky z úverov *nezahŕňajú* do *obstarávacích nákladov cenných papierov a podielov*. V prípade *zásob* uvádza OPÚ iné riešenie. Podľa § 22, ods. 4, sa môžu náklady súvisiace s použitím cudzích zdrojov (napríklad úroky) zahrnúť do vlastných nákladov, hoci pod podmienkou, že musia patriť do obdobia ich vytvárania. Zmienka o vytváraní je trochu nezrozumiteľná, dá sa pravdepodobne interpretovať tak, že sa má na mysli *obdobie obstarávania zásob*, nie obdobie vytvárania nákladov. Obdobný princíp, hoci inak formulovaný, sa vzťahuje aj na úroky z úverov sa v prípade obstarania dlhodobého nehmotného majetku. Podľa § 34, ods. 1, sa účtujú „*vo vecnej a časovej súvislosti do nákladov s výnimkou úrokov z úverov, ktoré sa účtovná jednotka rozhodla do času uvedenia dlhodobého nehmotného majetku do užívania účtovať ako súčasť nákladov súvisiacich s obstaraním dlhodobého nehmotného majetku*“. Toto je opäť trochu záhadné ustanovenie, pretože do nákladov sa v skutočnosti účtujú podľa § 70, ods. 2 a § 30a, odseky 9 a 10 OPÚ všetky úroky, pričom časť z nich sa následne aktivuje. Obdobne, podľa § 35, ods. 2, písmeno h) OPÚ sa úroky nesmú zahrnúť do obstarávacej ceny obstarávaného majetku *pokiaľ do času uvedenia tohto majetku do používania nerozhodne, že budú tvoriť súčasť obstarávacej ceny*. To efektívne znamená, že v prípade dlhodobého hmotného aj nehmotného majetku má účtovná jednotka možnosť voľby či sa budú úroky aktivovať. Súčasne to ale (pravdepodobne nechcene) vytvára to pre účtovnú jednotku možnosť prenášať možnosť rozhodnutia o aktivácii úrokov do nasledujúcich období. Ak sa napríklad dlhodobý majetok obstaráva v rokoch 2015 až 2019, môže účtovná jednotka rozhodnúť o aktivácii úrokov z úverov za roky 2015 až 2019 najneskôr do roku 2019 (vrátane), teda aj spätne. (Krišková a Užík, 2016)

2 Metodológia a zdrojové údaje

Ak si zhrnieme slovenskú právnu úpravu v oblasti účtovného zobrazenia nákladov na financovanie, dospejeme k záveru, že sa týka: a) úrokov z úverov v prípade dlhodobého hmotného a nehmotného majetku a zákazkovej výroby a b) nákladov súvisiacich s použitím cudzích zdrojov (zahŕňajúcich okrem úrokov aj iné, bližšie nešpecifikované) v prípade obstarávania zásob. Otázkou zostáva, prečo sú osobitne upravované iba úroky z úverov, prečo je postup v prípade zásob iný než v prípade dlhodobého hmotného a nehmotného majetku a vlastne aj to, ako určiť obdobie aktivácie a výšku aktivovaných nákladov. Tým že sa hovorí o možnosti zahrnúť úroky do vlastných nákladov vlastne nie je možné zaradiť do prvotného ocenenia náklady z použitia cudzích zdrojov v prípade zásob obstarávaných externe. V našom článku sa teda budeme venovať tomu, do akej miery sú tieto otázky zodpovedané v medzinárodnom štandarde IAS 23 a aké problémy sú naopak spojené s jeho uplatňovaním.

V našom článku teda vychádzame z analýzy textu slovenských účtovných predpisov (konkrétne, OPÚ), pričom výsledky ich kritického rozboru budeme transponovať na ustanovenia štandardu IAS 23. Do úvahy pritom nebudeme brať iba potenciálne či reálne nedokonalosti textu národných účtovných predpisov, ale budeme zohľadňovať aj situácie, ktorým sa tieto predpisy nevenujú vôbec avšak dá sa predpokladať ich význam v podmienkach reálnych účtovných jednotiek.

3 Výsledky a diskusia / Results and Discussion

IAS 23 síce neobsahuje definíciu nákladov na financovanie per se, ale tie sú v ňom vymedzené pomerne reštriktívnym spôsobom. IAS 23.5 uvádza že ide o úroky a iné sumy vynaložené na obstaranie zdrojov financovania, pričom IAS 23.6 uvádza, že môže ísť o úroky v prípadoch, v ktorých IFRS vyžadujú uplatnenie efektívnej úrokovej miery, úroky stanovené nájomcovi v súlade s IFRS 16 a za istých okolností aj kurzové rozdiely. Vzhľadom na použitú spojku „a“ (and) sa dá usudzovať, že ide o konečný a nie iba indikatívny zoznam. Súčasne, s nadobudnutím účinnosti IFRS 16, sa s výnimkou krátkodobých prenájmov a prenájmov s nízkou hodnotou vylúčila možnosť, aby sa sumy vynaložené na financovanie považovali za súčasť nákladov na prijaté služby. Tento prístup bol v minulosti v prípade nájomcov možný v rámci kategórie tzv. operatívnych prenájmov. V kontexte slovenskej účtovnej legislatívy je potrebné spomenúť aj to, že sa postupuje podľa zmluvy o prenájme bez ohľadu na ustanovenia zákona o účtovníctve vyžadujúcemu uplatňovanie akruálneho princípu. Okrem toho, IAS 23 vymedzuje aj to, obstaranie ktorého majetku môže viesť k aktivovaniu nákladov na financovanie, za aké obdobie by sa toto aktivovanie malo uskutočniť a taktiež aj to, v akej výške by sa mala aktivácia realizovať. Na rozdiel od národnej účtovných predpisov v SR sa tak znížil počet možných variantov, keďže voľba aktivovať či neaktivovať sa týka iba niektorých kategórií zásob (podľa IAS 23.4b tie ktoré sú vyrábané vo veľkosériovej výrobe a podľa IAS 23.7 tie, ktorých obstaranie zaberie krátky čas) a dlhodobého nefinančného majetku (podľa IAS 23.4a ten, ktorý sa preceňuje na férovú hodnotu).

Štandard súčasne uvádza, kedy by sa mala aktivácia začať a skončiť. Opäť, národné účtovné predpisy začiatok nijako nevymedzujú (čo znamená riziko v prípade formálneho začatia obstarávania, bez reálne uskutočňovaných činností) a koniec uvádzajú ako čas uvedenia majetku do používania. Uvedenie do používania však môže byť arbitrárne a výsledkom môže byť úmyselné predĺžovanie zaradenia majetku do používania s cieľom zahrnúť čo najväčší podiel nákladov na financovanie do jeho účtovnej hodnoty. IAS 23.22 vyžaduje, aby sa aktivácia ukončila vtedy, keď je majetok v zásade pripravený na používanie – čím sa priestor pre subjektívne rozhodovanie o tom, kedy sa má aktivácia ukončiť znižuje, hoci neeliminuje. Naopak, začatie aktivácie je podmienený tým, aby už vznikli náklady na financovanie, boli uskutočňované činnosti súvisiace s obstaraním majetku a súčasne už došlo k výdavkov resp. ku vzniku úročených záväzkov. Pripomeňme, že tento moment v slovenských účtovných predpisoch nie je vymedzený, aktivácia sa uskutočňuje v režime ktorý je výnimkou z účtovania v časovej a vecnej súvislosti do nákladov.

Hlavný rozdiel prístupu IAS 23 v porovnaní s národnými účtovnými predpismi v oblasti účtovného zobrazenia nákladov na financovanie spočíva však vo vyčíslení výšky aktivovaných nákladov.

Na rozdiel od národných účtovných predpisov v SR sa vyčíslenie nákladov na financovanie v IAS 23 rieši v závislosti od toho, či boli zdroje financovania poskytnuté účelovo alebo nie. Pretože OPÚ túto deliacu hranicu nepoznajú, môže to znamenať iba to, že buď sa náklady na financovanie z neúčelových zdrojov financovania nezahrnú vôbec, alebo sa zahrnú v plnom rozsahu, v súlade s modelom určeným účtovnou jednotkou. IAS 23.13 uvádza, že náklady na financovanie z cudzích zdrojov, účelovo poskytnutých na obstaranie aktív (ktoré trvá podstatný čas), sa majú aktivovať v plnej výške, pričom sa od týchto nákladov majú odpočítať výnosy z dočasného investovania takto obstaraných prostriedkov. Inak povedané, ak boli na obstaranie majetku poskytnuté prostriedky napríklad v januári ale s obstaraním sa začalo až v apríli, mohli byť od januára minimálne do apríla dočasne investované (napríklad do krátkodobých cenných papierov). Výnosy z tohto investovania by mali znižovať aktivovanú čiastku. To je síce logická úvaha, avšak problém vzniká vtedy, ak výnosy vzniknú napríklad v roku 01, ale kritériá na aktiváciu sú splnené až v roku 02. To samozrejme znamená potrebu časového rozlíšenia výnosov, aby ich bolo možné v roku 02 kompenzovať s nákladmi na financovanie. Táto potreba však nie je uvedená priamo v texte štandardu IAS 23, má iba implicitnú povahu. Účtovník sa preto iba môže domnievať, či je správne uplatniť analógiu k postupu v IAS 20, teda do doby splnenia podmienok účtovať o výnosoch budúcich období – za predpokladu, že sa v budúcich obdobiach (roku 02) bude očakávať vznik nákladov na financovanie a ich aktivácia.

Ešte horšia situácia však nastáva v prípade nákladov na financovanie, ktoré sú s obstaraním majetku spojené iba nepriamo. Čitateľ si však môže položiť otázku – ak sú spojené iba nepriamo, prečo by sa vôbec malo o ich aktivácii uvažovať? Dôvod je pomerne logický – prostriedky vynaložené na obstaranie majetku by sa dali využiť na splácanie úverov a pôžičiek, čím by došlo ku zníženiu nákladov na financovanie. Vzhľadom k obstarávaniu majetku však tieto prostriedky nie je možné uvedeným spôsobom využiť, takže vzniká sekundárna zodpovednosť (nehovoriac o prípadoch, kedy síce nie sú cudzie zdroje poskytované účelovo, ale dôvodom na ich zvýšenie je práve potreba financovania akvizičných procesov).

Záver / Conclusions

Po analýze textu IAS 23 sme prišli k záveru, že umožňuje eliminovať niektoré riziká nepoctivého vykazovania, ktoré sú dostupné v národnej účtovnej legislatíve. Ide predovšetkým situácie v ktorých môže účtovná jednotka využiť absenciu jednoznačných mantinelov a dosiahnuť svoj zámer porušením ducha zákona avšak bez toho, aby explicitne porušila text účtovných predpisov. Ide predovšetkým o vymedzenie toho, ktoré náklady je možné považovať za náklady na financovanie, stanovenie situácií kedy k aktivácii môže prísť, kedy k nej prísť musí a kedy k nej prísť nesmie. Rovnako je možné pozitívne vnímať stanovenie obdobia aktivácie či zohľadnenie výnosov z dočasne investovaných prostriedkov cudzích zdrojov. Na druhej strane, hoci je možné považovať myšlienku aktivácie nákladov na financovanie z iných ako účelovo poskytnutých cudzích zdrojov financovania za koncepcne správne (a lepšie upravené, než je tomu v národných účtovných predpisoch), zostáva otázkou, či by sa nedali formulácie štylisticky aj sémanticky zlepšiť.

Príslušnosť ku grantovej úlohe / Acknowledgments

Príspevok je spracovaný ako výstup grantovej úlohy APVV-16-0602 Zvyšovanie relevantnosti účtovných informácií v SR - od nákladov k hodnote Agentúry na podporu výskumu a vývoja.

Literárne zdroje a iné odkazy / References

Baštincová, A – Kareš, L. (2002). Economic result in Slovak businessmen accounting and in international accounting standards. *Ekonomický časopis*. Volume 50, issue 6. Bratislava: SAV, pp.1022-1039.

Huang, D. (2006). International comparison of capitalization of borrowing cost in accounting standard for business enterprises of China. *International Conference on Management Science and Engineering*. Wuhan: Orient academia forum, pp. 553-556

IASB (2019). International Financial Reporting Standards. London: IFRS Foundation, 2019.

Juhászova, Z. – Domaracká, D. (2015). Premiums earned in the financial statements. *International Scientific Conference on Financial Management of Firms and Financial Institutions*. Ostrava: VŠB-TU, pp. 479-483.

Krišková, P – Užík, J. (2016). The going concern within the overall perspective of the auditor on the financial statements. *International Scientific Conference on Accounting and Auditing in the Process of International Harmonization*. Vranov nad Dyji: VŠE, EUBA, pp. 111-114.

MF SR (2019). Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky zo 16. decembra 2002 č. 23054/2002-92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovnej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva, v znení neskorších predpisov.

Oriskoová, D. – Pakšiová, R. (2018) Decomposition of ROE to Selected Financial Analysis Indicators. *International Scientific Conference on European Financial Systems*. Brno: Masaryk University, pp. 479-486.

Šlosárová, A. – Blahušiaková, M. (2017). Analýza účtovnej závierky. Bratislava: Wolters Kluwer.

Wei, D. – Wei, K. (2012). Discussion on the Capitalization of Borrowing Costs. *Fifth international conference on business intelligence and financial engineering*. Lanzhou: IEEE, pp. 421-424.